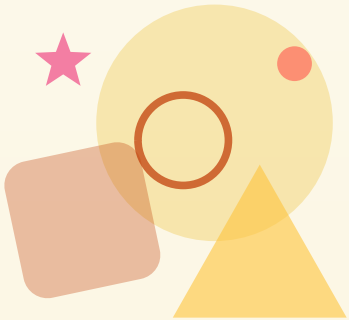
Talim Noktası.

5. Sınıf

Sosyal Bilgiler

İlimizdeki Ortak Miras Ögeleri

3. Öğrenme Alanı: Ortak Mirasımız · Konu 04 · Konu Anlatımı

3. ÖĞRENME ALANI

İlimizdeki ortak miras ögeleri

Ortak Mirasımız · Konu 04

Bu konuda neler var?

1 Ortak Miras Nedir? 4
2 UNESCO ve İnsanlığın Ortak Mirası 6
3 İlimizdeki Ortak Miras Ögelerini Keşfedelim 10
4 Ortak Mirası Koruyalım ve Tanıtalım 13
★ Konu Testi 17
★ Cevap Anahtarı 19

Evinizde dedenizden kalan bir saat, ninenizin el işi bir örtüsü ya da yıllardır saklanan eski bir fotoğraf olabilir. Bu eşyalar ailenizin geçmişini anlatır ve gelecek kuşaklara emanet edilir. Toplumların da böyle emanetleri vardır: camiler, köprüler, kaleler, antik kentler, halk oyunları, türküler ve yemekler. Bu konuda yaşadığınız ildeki ortak miras ögelerini tanıyacak, ortak mirasın neden önemli olduğunu düşünecek ve bunu anlatan bir ürün hazırlayıp paylaşacaksınız.

Bu bölümde

- Ortak miras kavramını ve somut ile somut olmayan kültürel miras ögelerini tanıyacaksınız.
- UNESCO'nun ortak mirası korumak için yaptığı çalışmaları öğreneceksiniz.
- Yaşadığınız ildeki ortak miras ögelerinden hareketle ortak mirasın önemi hakkında çıkarım yapacaksınız.
- Ortak mirasın önemini anlatan bir afiş, poster ya da broşür hazırlayıp paylaşacaksınız.

Anahtar kavramlar

miras · ortak miras · kültür · tarihî mekân · tarihî eser · somut kültürel miras · somut olmayan kültürel miras · UNESCO · restorasyon

Etkinlik 1

Ön değerlendirme: Ne biliyorsunuz?

Doğru ifadelerin yanına **D**, yanlış ifadelerin yanına **Y** yazınız. Yanlış bulduğunuz ifadeyi düzelterek yeniden yazınız.

1. Ortak miras yalnızca bir aileye ait eşyalardan oluşur.
2. Halk oyunları ve türküler de kültürel mirasımızın bir parçasıdır.
3. Tarihî eserler doğada kendiliğinden oluşur.
4. UNESCO, dünyadaki kültürel miras ögelerinin korunması için çalışır.
5. Bir tarihî yapının korunması yalnızca devletin görevidir.

Zorlandıysanız: Ortak miras, bir toplumun ya da bütün insanlığın geçmişten devraldığı ve gelecek kuşaklara aktarmak istediği değerlerdir. Bir camiyi, köprüyü ya da kaleyi insanlar yapmıştır. Mirasımızı korumak devletin olduğu kadar her birimizin de sorumluluğudur.

Notlarım

1 Ortak Miras Nedir?

Miras, geçmişten kalan ve bir sonraki kuşağa devredilen her şeydir. Ailemizden kalan eşyalar ailemizin mirasıdır. Toplumların da geçmişten devraldığı ve geleceğe bırakmak istediği eserleri, gelenekleri ve değerleri vardır.

Tanım Ortak miras

Bir toplumun ya da bütün insanlığın geçmişten devraldığı, birlikte sahip çıktığı ve gelecek kuşaklara aktarmak istediği maddi ve manevi değerlerin bütününe ortak miras denir.

Tarihî varlıklar doğal varlıklardan farklı olarak insanlar tarafından yapılmıştır. Bunları iki grupta inceleyebiliriz:

- **Tarihî mekân:** Eski çağlarda yaşayan toplulukların yapı kalıntılarını ve yaşam izlerini barındıran yerlerdir. Eski yerleşim yerleri, ibadet merkezleri ve savaş alanları bunlara örnektir. İstanbul'un Tarihî Yarımadası bir tarihî mekândır.
- **Tarihî eser:** Ait olduğu dönemin yaşamı hakkında bilgi veren yapı ya da nesnelerdir. Topkapı Sarayı'nda sergilenen Kaşıkçı Elması ve Göbeklitepe'nin T biçimli dikili taşları tarihî eserlere örnektir.

Kültürel miras ögeleri, dokunup görebildiğimiz ya da yaşayarak öğrendiğimiz ögeler olarak ikiye ayrılır.

Somut ve somut olmayan kültürel miras

	Somut kültürel miras	Somut olmayan kültürel miras
Tanım	Görülebilen ve dokunulabilen yapılar ile nesneler	Yaşanarak ve öğretilerek aktarılan bilgi, beceri ve gelenekler
Örnekler	Cami, köprü, kale, han, antik kent, el yazması kitap, tarihî eşya	Halk oyunu, türkü, masal, el sanatı, yemek geleneği, bayram ve şenlik
Nasıl korunur?	Bakım, onarım, restorasyon, müzede sergileme	Öğrenme, yaşatma, kayda alma, yeni kuşaklara öğretme

Örnek 1: Ögeleri sınıflandıralım

Soru: Aşağıdaki ögeleri somut ve somut olmayan kültürel miras olarak sınıflandırınız: Selimiye Camii, Türk kahvesi geleneği, Efes Antik Kenti, Karagöz oyunu, bir el yazması Kur'an-ı Kerim, Nevruz kutlamaları.

Çözüm: Dokunup görebildiğimiz, yerinde duran ya da müzede sergilenen ögeler somuttur: **Selimiye Camii, Efes Antik Kenti, el yazması Kur'an-ı Kerim.** İnsandan insana öğretilerek ve yaşanarak aktarılan ögeler somut değildir: **Türk kahvesi geleneği, Karagöz oyunu, Nevruz kutlamaları.** Türk kahvesinin kendisi bir içecektir. Mirasımız olan şey ise kahvenin pişirilmesi, sunulması ve sohbet eşliğinde içilmesi geleneğidir.

✓ Ne öğrendik?

1. Ortak miras ile aile mirası arasındaki benzerlik nedir?

2. Tarihî mekân ile tarihî eser arasındaki farkı bir örnekle açıklayınız.

3. Somut olmayan kültürel miras ögelerine iki örnek veriniz.

4. Aşağıdakilerden hangisi somut olmayan kültürel miras ögesidir?

A) Divriği Ulu Camii
B) Hattuşa Antik Kenti
C) Ebru sanatı
D) Kaşıkçı Elması

2 UNESCO ve İnsanlığın Ortak Mirası

Bazı miras ögeleri yalnızca bir ülkenin değil, bütün insanlığın ortak mirası kabul edilir. Bu ögeleri belirlemek ve korumak için uluslararası çalışmalar yapılır.

Tanım UNESCO

UNESCO, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütüdür. Dünyanın farklı yerlerindeki kültürel ve doğal miras ögelerini belirler, bunları Dünya Mirası Listesi ve Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi gibi listelerde yayımlar ve korunmaları için çalışır.

Bir ögenin UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne girebilmesi için bütün insanlık açısından değer taşıması ve belirlenen ölçütlerden en az birini karşılaması gerekir. Bu ölçütlerden bazılarını kendi sözlerimizle şöyle özetleyebiliriz:

- İnsanlık tarihinin önemli bir dönemini ya da aşamasını göstermek
- Yaşayan ya da kaybolmuş bir kültürün veya medeniyetin tanığı olmak
- Mimari, sanat, teknoloji ya da şehircilik alanında toplumlar arasındaki etkileşimi yansıtmak
- Dikkat çekici bir doğal güzelliğe ya da evrensel bir öneme sahip olmak

Notlarım

UNESCO ve Türkiye: Önemli tarihler

Yıllar arasındaki uzaklıklar ölçekli değildir.

Türkiye, somut ve somut olmayan kültürel miras bakımından çok zengin bir ülkedir. Ülkemizin farklı illerinde UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan pek çok öge bulunur. Bu ögelerin listede yer alması onların bütün dünyada tanınmasını ve korunmasını kolaylaştırır. Listelerde dünyanın dört bir yanından ögeler vardır. Örneğin Mısır'daki Giza piramitleri, Çin Seddi ve Hindistan'daki Tac Mahal Dünya Mirası Listesi'ndedir. İspanya'nın flamenko dansı ile Arjantin ve Uruguay'ın ortak geleneği tango ise Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'nde yer alır.

UNESCO Dünya Mirası Listesi'nden bazı ögelerimiz

Haritada yalnızca bazı ögeler gösterilmiştir.

KAPADOKYA

Göreme ve çevresi, rüzgâr ve suyun yonttuğu kayalar ile kayalara oyulmuş yapılarıyla doğal ve kültürel bir mirastır.

PAMUKKALE

Kireçli suların oluşturduğu beyaz travertenler ve yanındaki Hierapolis antik kenti birlikte korunur.

TÜRK KAHVESİ

Kahvenin pişirilmesi, sunulması ve sohbetle içilmesi geleneği somut olmayan kültürel mirasımızdır.

Örnek 2: Neden listede?

Soru: Nemrut Dağı'ndaki dev heykeller ve Kırkpınar yağlı güreşleri UNESCO listelerinde yer almaktadır. Bu iki öge neden insanlığın ortak mirası sayılmış olabilir?

Çözüm: Nemrut Dağı'ndaki heykeller yaklaşık iki bin yıl önce dağın zirvesine taş bloklardan yapılmıştır. Bu eser, o dönemin sanatına ve teknolojisine **tanıklık eder**. Edirne'de yüzyıllardır düzenlenen Kırkpınar yağlı güreşleri ise kuşaktan kuşağa aktarılan **yaşayan bir gelenektir**. İki öge de geçmişi bugüne bağladığı ve kaybolursa yerine yenisi konamayacağı için korunmaya değerdir.

Ne öğrendik?

1. UNESCO'nun ortak mirasla ilgili görevleri nelerdir?

2. Bir ögenin UNESCO listesine girmesi o ögeye ne kazandırır?

3. Haritadaki ögelerden yaşadığınız ile en yakın olanı hangisidir?

4 Aşağıdakilerden hangisi bir ögenin UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alınmasında aranan özelliklerden biri değildir?

A) İnsanlık tarihinin önemli bir dönemini göstermesi
B) Bir medeniyetin tanığı olması
C) Yeni yapılmış ve modern olması
D) Evrensel bir öneme sahip olması

UNESCO'nun iki temel listesi

	Dünya Mirası Listesi	Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi
Neyi içerir?	Yapılar, antik kentler ve doğal alanlar	Gelenekler, sanatlar, bilgi ve beceriler
Türkiye'den örnek	Göbeklitepe, Pamukkale, Divriği Ulu Camii	Ebru, Türk kahvesi geleneği, Kırkpınar yağlı güreşleri
Dünyadan örnek	Giza piramitleri, Çin Seddi, Tac Mahal	Flamenko, tango

Notlarım

3 İlimizdeki Ortak Miras Ögelerini Keşfedelim

Ortak miras ögelerini görmek için uzaklara gitmemiz gerekmez. Her ilin kendine özgü tarihî yapıları, el sanatları, yemekleri, halk oyunları ve türküleri vardır. Yaşadığımız ildeki ortak miras ögelerini şu kaynaklardan öğrenebiliriz:

- İl kültür ve turizm müdürlüğünün yayınları ve resmî internet sayfaları
- Müzeler, kütüphaneler ve tarihî mekânların tanıtım panoları
- Aile büyüklerimiz ve yöre ustalarıyla yapacağımız görüşmeler
- Belediyelerin ve üniversitelerin hazırladığı tanıtım kitapları

Her kaynak bize farklı türden bilgi verir.

Hangi kaynaktan ne öğreniriz?

	Ne öğreniriz?	Hangi miras ögeleri?
Müze ve tanıtım panoları	Eserin yapıldığı dönem, kullanım amacı ve özellikleri	Seramik kap, bakır eşya, kale, han
Aile büyükleri ve yöre ustaları	Yaşayarak ve öğretilerek aktarılan gelenekler	Türkü, halk oyunu, yöresel yemek, el sanatı
İl kültür ve turizm müdürlüğü	İlin resmî ve güvenilir kaynak bilgisi	Tarihî yapılar, festivaller, yöresel ürünler

Aşağıdaki tabloda farklı illerimizden ortak miras ögelerine örnekler verilmiştir.

İl	Somut kültürel miras	Somut olmayan kültürel miras
Edirne	Selimiye Camii	Kırkpınar yağlı güreşleri
Konya	Çatalhöyük	Mevlevi sema töreni
Manisa	Sardes Antik Kenti	Mesir macunu festivali
Giresun	Giresun Kalesi	Kuş dili
Şanlıurfa	Göbeklitepe	Sıra gecesi geleneği

Tanım Çıkarım

Elimizdeki bilgilerden ve kanıtlardan hareketle, bilgilerde doğrudan yazmayan yeni bir sonuca ulaşmaya çıkarım denir. Çıkarım yaparken önce bilgi toplanır, sonra bu bilgilerin neyi gösterdiği düşünülür.

Örnek 3: Bir sınıfın çıkarımları

Soru: Giresun'daki bir okulun öğrencileri ilin ortak miras ögelerini araştırdı. Giresun Kalesi'nin şehri yüzyıllar boyunca koruduğunu, kuş dilinin ise dağlık arazide ıslıkla haberleşmek için geliştirildiğini öğrendiler. Öğrenciler bu bilgilerden ortak mirasın önemiyle ilgili hangi çıkarımları yapabilir?

Çözüm: Kale, insanların geçmişte yaşadıkları yeri nasıl koruduklarını **gösterir**. Kuş dili, insanların doğal çevrenin zorluklarına karşı ne kadar yaratıcı çözümler ürettiğini **anlatır**. Buradan şu çıkarımlar yapılabilir: Ortak miras ögeleri geçmişte yaşayan insanların ihtiyaçlarını ve çözümlerini öğretir. Bu ögeler ilin kimliğini oluşturur ve orada yaşayan insanları birbirine bağlar. Kaybolurlarsa yerine yenisi konamaz.

Etkinlik 2

Listeye girmesini istediğim öge

1. Yaşadığınız ildeki üç ortak miras ögesini belirleyiniz. En az biri somut olmayan bir öge olsun.
2. Bu ögelerden UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne girmesini en çok istediğinizi birinci sıraya yazarak ögeleri sıralayınız.
3. Her öge için "Bu öge listeye girmeli, çünkü ..." diye başlayan bir gerekçe yazınız.
4. Sıralamanızı ve gerekçelerinizi sınıfta arkadaşlarınızınkiyle karşılaştırınız.

Çıkarım nasıl yapılır?

1	2	3
Bilgi topla	**Düşün**	**Çıkarımı yaz**
Güvenilir kaynaklardan ögeyi öğren.	Bilgilerin neyi gösterdiğini sor.	Sonucu gerekçesiyle birlikte yaz.

Ne öğrendik?

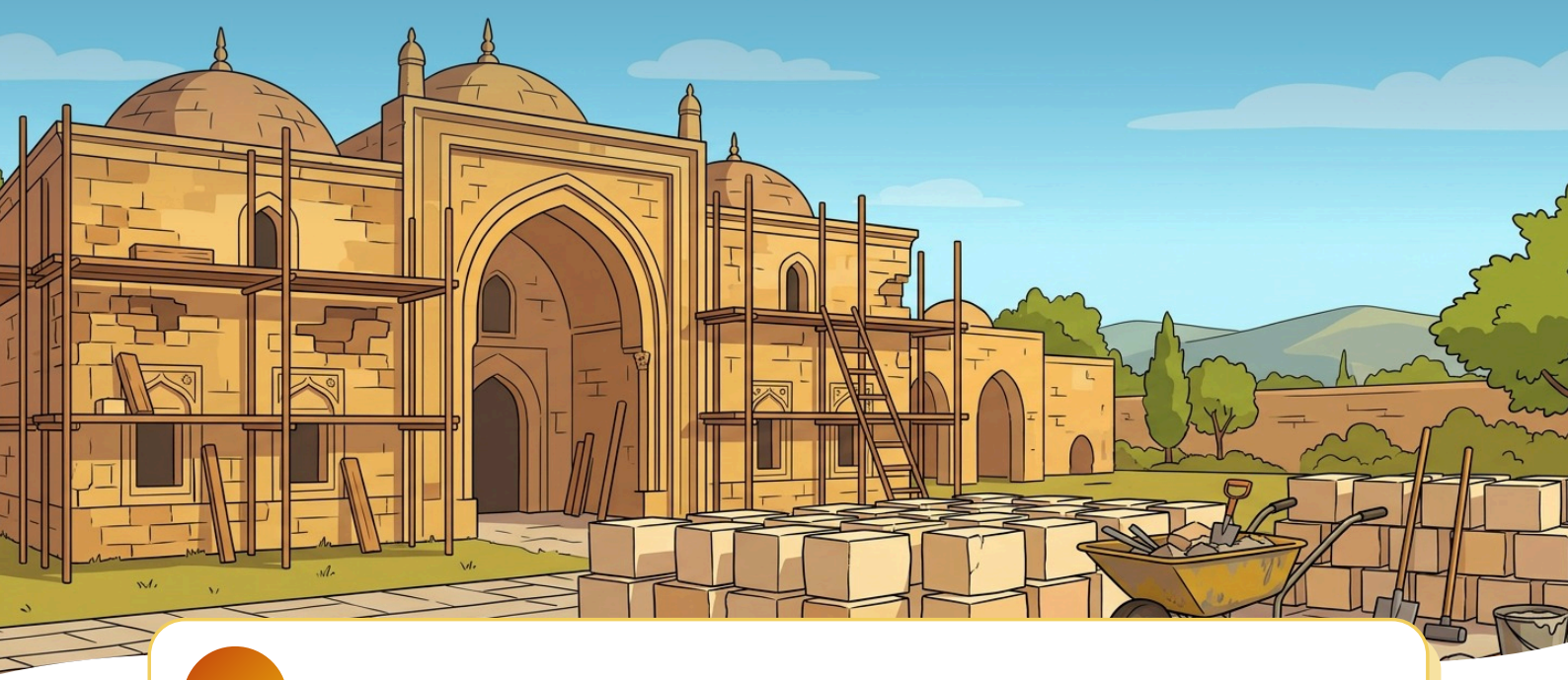
1. Yaşadığınız ildeki ortak miras ögelerini öğrenmek için hangi kaynaklara başvurabilirsiniz?

2. Yaşadığınız ilden bir somut ve bir somut olmayan kültürel miras ögesi yazınız.

3. Aile büyükleriyle görüşme yapmak somut olmayan mirası öğrenmek için neden yararlıdır?

4. Tablodaki bilgilere göre aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi doğrudur?
   A) Edirne - Mesir macunu festivali
   B) Konya - Mevlevi sema töreni
   C) Manisa - Göbeklitepe
   D) Şanlıurfa - Kırkpınar yağlı güreşleri

Notlarım

4 Ortak Mirası Koruyalım ve Tanıtalım

Ortak miras ögeleri zamanla yıpranabilir, doğal afetlerde zarar görebilir ya da unutulabilir. Somut ögeler bakım ve onarımla, somut olmayan ögeler ise öğrenilip yaşatılarak korunur. Örneğin Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinden kalan pek çok medrese, han ve köprü, restorasyonlarla onarılarak gelecek kuşaklara aktarılmaktadır.

Tanım Restorasyon

Eski bir yapının özgün biçimine, malzemesine ve işçiliğine uygun olarak onarılmasına restorasyon denir. Restorasyonda yapı yıkılıp yeniden yapılmaz; aslı korunarak gelecek kuşaklara aktarılır.

Ortak mirası korumak için her birimizin yapabileceği şeyler vardır:

- Tarihî yapıların duvarlarına yazı yazmamak, taşlarına zarar vermemek
- Müzelerde ve ören yerlerinde kurallara uymak
- Aile büyüklerimizden türkü, masal, oyun ve yemek tariflerini öğrenip kaydetmek
- El sanatlarını öğrenmek ve bu sanatlarla yapılan ürünlere sahip çıkmak
- İlimizin mirasını afiş, broşür ve sunumlarla başkalarına tanıtmak

Ortak mirasın önemini anlatan bir ürün hazırlarken plan yapmak işimizi kolaylaştırır.

Notlarım

Ortak miras ürünümü hazırlıyorum

1. **Seç** — İlinden bir somut, bir somut olmayan öge belirle.
2. **Araştır** — Güvenilir kaynaklardan bilgi topla.
3. **Çıkarım yap** — Ögenin neden önemli olduğunu yaz.
4. **Tasarla** — Afiş, poster ya da broşürünü hazırla.
5. **Paylaş** — Ürününü sergide tanıt, kaynaklarını belirt.

Örnek 4: Broşürde ne olmalı?

Soru: Ece, ilindeki tarihî bir köprüyü tanıtan bir broşür hazırlıyor. Broşürüne köprünün yapılış tarihini ve fotoğrafını koydu. Ece'nin broşürü ortak mirasın önemini anlatabilmek için hangi bilgilerle zenginleştirilebilir?

Çözüm: Broşür yalnızca bilgi vermemeli, ortak mirasın **neden önemli olduğunu** da anlatmalıdır. Ece şunları ekleyebilir: köprünün geçmişte insanların yaşamını nasıl kolaylaştırdığı, köprünün yapımındaki ustalık, köprünün ilin kimliği için anlamı ve köprüyü korumak için herkesin yapabilecekleri. Ayrıca bilgileri hangi kaynaklardan aldığını broşürün sonunda belirtmelidir.

Bağlantı: Islıkla konuşan köy

Giresun'un Çanakçı ilçesine bağlı Kuşköy'de insanlar yüzyıllardır **kuş dili** denilen ıslıklı bir dille haberleşir. Dik yamaçlar arasında bağırarak konuşmak zor olduğu için Türkçe sözcükler ıslık seslerine dönüştürülmüştür. Cep telefonlarının yaygınlaşmasıyla bu dili bilenlerin sayısı azalmıştır. Bu yüzden kuş dili 2017'de UNESCO'nun, yok olma tehlikesi taşıyan somut olmayan mirası koruma altına aldığı acil koruma listesine alınmıştır. Bugün köyde düzenlenen şenlikler ve okullarda verilen derslerle bu dil yaşatılmaya çalışılıyor.

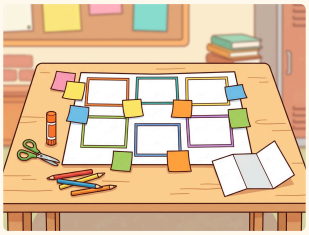

Etkinlik 3

Görev kartı: İlimizin mirası sergisi

Yaşadığınız ildeki ortak miras ögelerinin önemini anlatan bir afiş, poster ya da broşür hazırlayınız.

1. İlinizden bir somut ve bir somut olmayan kültürel miras ögesi seçiniz.
2. Seçtiğiniz ögeler hakkında en az iki güvenilir kaynaktan bilgi toplayınız.

3. Bu ögelerin neden önemli olduğuna ilişkin en az iki çıkarım yazınız.
4. Ürününüze ögelerin çizimini ya da görselini, kısa açıklamaları ve "Bu mirası nasıl koruruz?" bölümünü ekleyiniz.
5. Ürününüzü okulunuzdaki sergide arkadaşlarınıza tanıtınız. Kullandığınız kaynakları ürünün altına yazınız.

★ PUANLAMA ANAHTARI

Ölçüt	Tam (3)	Kısmen (2)	Henüz değil (1)
Öge seçimi	Bir somut, bir somut olmayan öge doğru seçilmiş	Ögelerden biri hatalı	Öge seçilmemiş
Bilgi ve kaynak	En az iki güvenilir kaynak kullanılmış ve belirtilmiş	Tek kaynak kullanılmış	Kaynak yok
Çıkarım	Ortak mirasın önemine ilişkin iki gerekçeli çıkarım var	Bir çıkarım var	Çıkarım yok
Tasarım	Görsel, açıklama ve koruma bölümü düzenli	Bölümlerden biri eksik	Düzensiz
Paylaşım	Ürün açık ve anlaşılır biçimde tanıtılmış	Tanıtım kısmen anlaşılır	Tanıtım yapılmamış

Tuzağa düşme!

Yanılgı avı: Ortak miras

- ✗ "Ortak miras yalnızca eski binalardan oluşur." → ✓ Türküler, halk oyunları, el sanatları ve gelenekler de **somut olmayan** ortak mirasımızdır.
- ✗ "Yalnızca UNESCO listesindeki ögeler korunmalıdır." → ✓ Listede olsun olmasın **bütün** miras ögeleri korunmaya değerdir.
- ✗ "Tarihî yapıları korumak yalnızca devletin işidir." → ✓ Mirası korumak **her birimizin** sorumluluğudur.
- ✗ "Yaşadığım ilde hiç ortak miras ögesi yoktur." → ✓ Her ilin kendine özgü yapıları, yemekleri, oyunları ve gelenekleri vardır.
- ✗ "Eski bir yapıyı onarmak için onu yıkıp yenisini yapmak gerekir." → ✓ Restorasyonda yapı **aslına uygun** biçimde onarılır.

Mirası korumada kim ne yapar?

	Kurumlar ve uzmanlar	Biz öğrenciler
Somut miras	Bakım, onarım ve restorasyon yapar	Yapılara ve eserlere zarar vermez
Somut olmayan miras	Kayda alır, şenlik ve ders düzenler	Aile büyüklerinden öğrenir, yeni kuşağa aktarır
Tanıtım	Müze ve sergi açar	Afiş, broşür ve sunum hazırlar

Ne öğrendik?

1. Somut ve somut olmayan miras ögeleri nasıl korunur? Birer örnekle açıklayınız.

2. Restorasyon nedir?

3. Ortak mirası tanıtan bir üründe neden kaynak belirtilmelidir?

4. Aşağıdaki davranışlardan hangisi ortak mirasın korunmasına katkı sağlamaz?
   A) Ninesinden yöresel bir türküyü öğrenip kaydetmek
   B) Ören yerindeki taşlardan birini hatıra olarak almak
   C) Müzede sergilenen eserlere dokunmamak
   D) İlindeki tarihî bir yapıyı tanıtan broşür hazırlamak

Notlarım

Konu Testi

✓ Ne öğrendik?

Aşağıdaki soruları dikkatle okuyunuz. Her sorunun doğru seçeneğini işaretleyiniz.

1. Bir ilde yüzyıllar önce yapılmış bir hamam ile kervansaray, kuşaktan kuşağa söylenen türküler ve oynanan halk oyunları bulunmaktadır. Bu ögelerin bütününe aşağıdakilerden hangisi denir?
   A) Doğal varlık
   B) Restorasyon
   C) Arkeoloji
   D) Ortak miras

2. Bir öğrenci, ilindeki ortak miras ögelerini "dokunup görebildiklerimiz" ve "yaşayarak öğrendiklerimiz" diye iki sütuna ayırıyor. "Dokunup görebildiklerimiz" sütununa aşağıdakilerden hangisini yazmalıdır?
   A) Âşıklık geleneği
   B) Nevruz kutlamaları
   C) Safranbolu evleri
   D) Karagöz oyunu

3. Ayşe ninesinden bir halk oyununu öğrenip okulundaki gösteride arkadaşlarıyla birlikte sergilemiştir. Ayşe'nin bu davranışı aşağıdakilerden hangisine örnektir?
   A) Somut olmayan mirası yaşatmaya
   B) Tarihî bir eseri restore etmeye
   C) Doğal bir varlığı korumaya
   D) Bir tarihî mekânı ziyaret etmeye

4. "Giresun'un Kuşköy'ünde konuşulan kuş dili, bu dili bilenlerin sayısı azaldığı için UNESCO tarafından acilen korunması gereken somut olmayan miras ögeleri arasına alınmıştır." Bu bilgiden hangi çıkarım yapılabilir?
   A) Kuş dili yalnızca kuşlarla iletişim kurmak için kullanılır.
   B) Somut olmayan miras ögeleri yaşatılmazsa kaybolabilir.
   C) UNESCO yalnızca yapıları koruma altına alır.
   D) Kuş dili somut bir kültürel miras ögesidir.

5 Bir öğrenci, ilindeki tarihî bir hanı tanıtan afişine aşağıdaki cümleleri yazmayı düşünüyor. Bu cümlelerden hangisi, bilgilerden hareketle ortak mirasın önemine ilişkin yapılmış bir çıkarımdır?

A) Han, kesme taştan yapılmış iki katlı bir yapıdır.
B) Hanın avlusunun ortasında bir çeşme bulunur.
C) Han, ilin geçmişte kervanların uğradığı bir ticaret merkezi olduğunu gösterir.
D) Hanın büyük kapısı bugünkü ana caddeye açılır.

6 Bir öğrenci ilindeki iki ögeyi inceliyor: yüzyıllar önce taştan yapılmış kubbeli bir medrese ile ustadan çırağa öğretilerek yaşatılan bakır işleme sanatı. Bu iki öge UNESCO listelerine alınsaydı hangi listelerde yer alırdı?

A) İkisi de Dünya Mirası Listesi'nde
B) Medrese Dünya Mirası Listesi'nde, bakır işleme sanatı Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'nde
C) Medrese Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'nde, bakır işleme sanatı Dünya Mirası Listesi'nde
D) İkisi de Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'nde

KENDİME NOT

Bu konuda	Evet	Kısmen	Henüz değil
Ortak mirasın ne olduğunu açıklayabiliyorum.			
Somut ve somut olmayan kültürel miras ögelerini ayırt edebiliyorum.			
UNESCO'nun ortak mirası korumadaki rolünü açıklayabiliyorum.			
İlimdeki ortak miras ögelerinden hareketle çıkarım yapabiliyorum.			
Ortak mirasın önemini anlatan bir ürün hazırlayıp paylaşabiliyorum.			

Notlarım

Cevap Anahtarı

Ön Değerlendirme

1. **Y.** Ortak miras, bir topluma ya da bütün insanlığa ait değerlerdir; yalnızca bir aileye ait eşyalar aile mirasıdır.
2. **D.** Halk oyunları ve türküler somut olmayan kültürel miras ögeleridir.
3. **Y.** Tarihî eserleri insanlar yapmıştır; doğada kendiliğinden oluşanlar doğal varlıklardır.
4. **D.** UNESCO kültürel ve doğal miras ögelerini belirler ve korunmaları için çalışır.
5. **Y.** Mirası korumak devletin olduğu kadar her bireyin de görevidir.

1. Ortak Miras Nedir?

1. İkisi de geçmişten devralınır, korunur ve gelecek kuşaklara aktarılır. Aile mirası bir aileye, ortak miras bütün topluma ya da insanlığa aittir.
2. Tarihî mekân, kalıntıların bulunduğu alandır; örneğin bir antik kent. Tarihî eser, o alanda bulunan ya da müzede sergilenen yapı veya nesnedir; örneğin antik kentten çıkarılan bir heykel.
3. Örnek: halk oyunları, türküler, Nevruz, yağlı güreş, ebru, yöresel yemeklerin yapılışı.
4. **C.** Ebru, ustadan çırağa öğretilerek yaşatılan bir sanattır.

2. UNESCO ve İnsanlığın Ortak Mirası

1. Kültürel ve doğal miras ögelerini belirler, listelerde yayımlar ve korunmaları için çalışır.
2. Öge bütün dünyada tanınır, korunması ve tanıtılması kolaylaşır, bakım ve onarım için destek bulabilir.
3. Cevap yaşadığınız ile göre değişir. Haritayı ve kaynakları kullanarak bulunuz.
4. **C.** Listeye alınan ögeler geçmişe tanıklık eden ve evrensel değer taşıyan ögelerdir.

3. İlimizdeki Ortak Miras Ögelerini Keşfedelim

1. İl kültür ve turizm müdürlüğü, müzeler, kütüphaneler, belediye yayınları, aile büyükleri ve yöre ustaları.
2. Cevap yaşadığınız ile göre değişir. Örneğin bir cami ya da kale ile yöreye özgü bir halk oyunu.
3. Somut olmayan miras genellikle yazılı değildir; aile büyükleri bu gelenekleri yaşayarak öğrenmiş ve hatırlamaktadır.

4. **B.** Tabloda Konya'nın karşısında Mevlevi sema töreni yazılıdır; diğer eşleştirmelerde il ile öge birbirine karışmıştır.

4. Ortak Mirası Koruyalım ve Tanıtalım

1. Somut ögeler bakım ve onarımla korunur; örneğin bir caminin restorasyonu. Somut olmayan ögeler öğrenilip yaşatılarak korunur; örneğin bir halk oyununun yeni kuşaklara öğretilmesi.
2. Eski yapıların aslına uygun biçimde onarılmasıdır.
3. Bilgilerin doğruluğu kontrol edilebilsin ve emeği geçenlere saygı gösterilsin diye kaynak belirtilir.
4. **B.** Ören yerinden taş almak mirasa zarar verir.

Konu Testi

1. **D.** Yapılar, türküler ve halk oyunları geçmişten devralınıp gelecek kuşaklara aktarıldığı için bütününe ortak miras denir; restorasyon onarımdır, arkeoloji ise eski kalıntıları inceleyen bilimdir.
2. **C.** Safranbolu evleri görülüp dokunulabilen yapılardır; diğerleri somut olmayan ögelerdir.
3. **A.** Halk oyunu öğrenilip sergilenerek yaşatılmaktadır.
4. **B.** Bilenler azaldığı için dil koruma altına alınmıştır.
5. **C.** Hanın bir ticaret merkezine işaret ettiği bilgisi yapıda doğrudan yazmaz, gözlenen özelliklerden hareketle ulaşılan bir sonuçtur; diğer cümleler yapının görülebilen özelliklerini anlatan bilgilerdir.
6. **B.** Dünya Mirası Listesi yapıları ve alanları, Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi ise ustadan çırağa aktarılan sanat ve becerileri kapsar. Medrese bir yapıdır, bakır işleme ise yaşatılan bir sanattır.

Notlarım